

Prettig symposium bij Laren-Blaricum

Vitale afdeling, vitale bijen

Tekst Tineke Brascamp

Op 22 november jl. vierde VBBN-Laren-Blaricum, aangesloten bij de NBV, stijlvol haar 90e verjaardag, met iedereen die maar wilde komen (tegen een beschaafde entreeprijs). Voor de leden met aanhang was er 's avonds nog een partij, wat naar we hoorden ook heel plezierig uitpakte.

Voor het middagprogramma in het Brinkhuis in Laren had de feestcommissie gekozen voor zeven bondige voordrachten plus een langere, die allemaal met bijen te maken hadden, en vaak met Laren-Blaricum. Maar wel met informatieve lijntjes naar historie, politiek, landbouw, kortom de grotere wereld, vroeger en nu. Zoals hun website het formuleert: "presentatie van een historisch beeld van de imkerij in de 19e eeuw, een terugblik op de afgelopen 90 jaar VBBN Laren-Blaricum, de maatschappelijke verdiensten van honingbijen in het heden, de afhankelijkheid van de maatschappij in het heden en de toekomst en een uitweg uit het varroadilemma met behoud van biodiversiteit van de ho-

ningbij". Dat alles omlijst door het Singers VrouwenKleinkoor. We genoten van Gooise vrouwen met uitstekende stemmen en bijenspruitjes op het hoofd onder leiding van een dirigerende dar.

Korte voordrachten

Afdelingssecretaris Bart Vos filosofeerde op grond van eigen ervaring over de onbetrouwbaarheid van afdelingsarchieven. Klopt het opgetekende feit wel? Wie bepaalt dat dan? En hoe moet je dat feit dan interpreteren (met de kennis van nu)? Een tot glimlachend nadenken stemmend begin.

Vervolgens Henk Kok, die het Gooi via de boekweitteelt uit de 19e eeuw verbond aan zijn Veenendaalse Bijenmarkt. Kort gezegd: boekweit, ooit volksvoedsel, is voor zaadzetting erg afhankelijk van bijenbestuiving en levert bij voldoende vocht heel veel honing. Druk op de boekweitteelt door opkomst van rogge en aardappelen, en later wegvallen van heide- en kool-

zaadrecht betekenden minder empooi voor de beroepsimkerij. Daardoor slonk de eens zo belangrijke Veenendaalse bijenmarkt tot een leuke plek voor het uitwisselen van imker-nieuwtjes, maar met weinig handel.

Ook Bram Cornelissen (Bijen@wur) keek naar vroeger, naar de wintersterfte – voorzover daarover bronnen bestaan. Tot aan 1983, toen de varroamijt arriveerde, kreeg het slechte weer de schuld van extreme volkverliezen: droogte en kou als oorzaak van zwakke volken plus slechte uitwintering door onvoldoende wintervoer; dat was vóór de accijnsvrije suiker. Sinds 1930 is het gemiddeld aantal volken per imker niet veranderd, maar wel is het aantal imkers sindsdien drastisch afgenomen, net trouwens als het heideareaal. Kennelijk ontbrak de motivatie tot het blijven of gaan imkeren. De recente media-aandacht heeft inmiddels dat gekeerd. Als nu de hoge varroabelasting door het lange broed- seizoen in 2014 maar geen roet in het eten gooit...

Co Breman, 'Zomerlandschap met aardappel- en boekweitvelden in het Gooi', doek 19 x 41 cm, gesign. en gedat. 'L 1 7 1903'. Collectie Simonis & Buunk, Ede.

Petra Vernooij, met haar man eigenaar van een fruitteelt- en legkippenbedrijf in 't Goy (U.) huurt al jaren bij Laren-Blaricum (want zij waren destijds het goedkoopst) bestuivingsvolken voor de appels en peren. Door haar sympathieke verhaal over de groei van het bedrijf, en de investeringen, arbeid en kundigheid die daarvoor nodig zijn, is ze wat mij betreft een parel voor de agrarische sector en ambassadeur voor bestuivingsdienstverlening door honingbijen.

Voorzitter Johan Calis hadden we al vaker energiek over de uitgekende bedrijfsvoering van bestuivingsbedrijf Inbuzz horen vertellen, maar nu – voor eigen huis – hoorden we ook wat vooraf ging. Over zijn eigen wortels in de tuinderij en zijn wetenschappelijke vorming in Amsterdam en Wageningen, en de heel speciale relatie van bestuivingsproblemen bij koolrabi met het ontstaan van het bedrijf van Calis, Boot en Van Stratum.

Na de 'buitenlui' kwamen de 'burgers' aan het woord. Zowel SP-fractievoorzitter van Hilversum Bianca Verweij als de bekende stadsecoloog, bioloog en imker Arie Koster verwezen naar de gemeente als essentieel voor een bij-vriendelijk beleid. Verweij werd drie jaar terug buitengewoon geïnspireerd door de film 'More Than Honey' en wist door vasthoudend raadswerk een levend Hilversums bijenconvenant te bereiken. Koster, met een geschiedenis van planten, bijen en gemeentes die tot zeker 30 jaar teruggaat, hamerde op de noodzaak van draagvlak voor structurele verandering in gemeentelijk groenbeleid, want met inzaaien van akkerranden kom je er niet. Ook zijn hartenkreet is 'Frappier, frappier toujours', om via wethouders en kritische burgers de strijd te winnen tegen bij-onvriendelijk groenonderhoud, gevolg van een systeem van onderaannemers bij stijgende arbeidskosten. Zie verder vooral www.drachtplanten.nl.

Vitale finale

Zoals in Bijenhouden 2014 nr 7 aangekondigd, was dit symposium dé gelegenheid voor de presentatie door Pam

van Stratum van de resultaten van de Laren-Blaricumse werkgroep Vitale Bijen. Het idee achter dit project is dat overall onder plaatselijk aanwezige bijen erfelijke varroaresistentie te vinden is. Door wat wordt aangeduid als: geleide natuurlijke selectie, zonder varroabestrijding, wordt toegewerkt naar een voldoende varroatolerante populatie. Hoe?

In 2009 is gestart met negen willekeurige maar 'veelbelovende' eigen volken van diverse komaf. Daaruit geteelde jonge koninginnen worden jaarlijks bevrucht met een overvloedig mengsel van darren uit diezelfde veelbelovende groep van volken. De kunst is die darren en voldoende jonge koninginnen op hetzelfde moment en op dezelfde plaats beschikbaar te hebben. Dat eist een waterdichte teeltplanning, die nauwkeurig en met voldoende mankracht wordt uitgevoerd. Een tweede punt is de teeltkeus: hoe vindt de selectie van de volgende generatie plaats? Niet via het tellen van mijten, maar door veel directere kenmerken van vitaliteit. Ieder jaar weer worden alleen die volken in het project gehouden die voor de winter meer dan vier bezette straten tellen – de eerste selectiestap - en die bovendien na de winter tijdig voldoende darrenraat beleggen, het tweede selectiemoment. Zie het schema van dit teeltmodel, met het karakter van een wedstrijd. Door de zo geselecteerde volken weer op te splitsen ontstaat de nieuwe generatie jonge koninginnen, die weer een darrendouche krijgen uit hun eigen moedervolken. Volken in de proef worden niet tegen varroa behandeld, maar de uitvallers wel.

Wie zijn die uitvallers: de volken die te klein blijven en de volken die niet tijdig darrenraat beleggen. Na 6 jaar zijn er nu van de 9 startvolken nog 3 'nateeltlijnen' aanwezig, uiteraard met een mix van genen van maximaal alle 9 startvolken door de jaarlijkse gemeenschappelijke darrendouche binnen de gesloten populatie van afstammelingen van 9 volken.

Het succes is dat er na vijf jaar steeds weer overlevers zijn (zonder bestrijding) én dat de geselecteerde darrenvolken stelselmatig een gelijke of wat lagere gemiddelde varroabelasting blijken te vertonen dan de geselecteerde oudervolken het jaar ervoor. Toch is het niet alles goud wat er blinkt. Zo was het tweede jaar ontmoedigend, met hoge varroabelasting en 80-90% uitvallers. Het systeem van de uitvallers en het opsplitsen van de niet-uitvallers maakt honing winnen na het voorjaar onmogelijk. Sinds afgelopen jaar doet men het daarom anders, meer gericht op het houden van productievolken. Kunstzwermen (als stap bij het splitsen in kleine volkjes voor de volgende generatie) worden voortaan als productievolk gebruikt. Van wedstrijduitvallers wordt voortaan alleen de koningin uit de proef genomen, maar de bijen worden gebruikt voor wedstrijdvolken of verenigd met een productievolk. Een productievolk kan het met de juiste koningin tot wedstrijdvolk brengen, op voorwaarde van doeltreffende zwermverhindering. Afdelingen die deze aanpak ook willen wagen kunnen voor informatie terecht bij Laren-Blaricum, zie de website van de 90-jarige, www.vbbnlarenblaricum.nl.

